

Runornas innebörd

Kenneth Eriksson

Detta är runornas innebörd. Jag har här tagit fasta på Sigurd Agrells tolkning av runradens egentliga ordning, vilken skiljer sig från den gängse uppfattningen om runalfabetets ordning genom att U-runan sätts först och F-runan sist. Enligt honom skall F-runan sättas sist, eftersom det då är möjligt att knäcka runornas kod, även om samtliga fynd av den kompletta runraden som vi har tillgång till redovisar en runrad med F-runan först. Han stödde sin tanke på det faktum att han hittade slående paralleller mellan runornas ordningsföljd, om man accepterar UTHARK-runföljden, och senantik talmystik och dess talsymbolik, och han hävdade tesen att runornas magiska innebörd var inspirerad av Mithraskulten, vilken var betydande bland romarrikets soldater, till vilken skara germanska legosoldater sällade sig under senantiken.

Kenneth Eriksson

1. Urrunan. *Uruz*.

ᚱ

Urrunan står för uroxen, men också urkon Audhumbla, hon som i den dunkla begynnelsen kom från ingenstans och slickade fram Bure, stamfader till de asar som dödade jätten Ymer och skapade världen av hans kropp. Runan representerar begynnelsen, ursprunget, men också tjurens och kons vilda, otämjda kraft. Jämför denna runa med Feoh, som är den sista runan om man accepterar Sigurd Agrells tanke från 1920-talet.

F-runan representerar fä, den tämjda boskapen, på latin *pecus*, ett ord som sedan givit upphov till latinets *pecunia*, 'bestånd av boskap', dvs rikedomar, ett ord som vi sedan lånat in och stöpt om så att det ser ut så här: *pengar*. Uruz, den första runan, representerar urkraften, livets ursprung, och Feoh, den sista runan, representerar denna urkraft domesticerad, till den civiliserade människans förfogande. Inte undra på att kon fortfarande är helig i Indien. Den norröna seden är av samma rot som hinduismen, eftersom den är Nordens variant av den urindoeuropeiska religionen.

2. Thursrunan. *Thurisaz*.

ᚦ

Jätterunan, eller Thurisaz, står för Ymer och hela jättesläktet. I många indoeuropeiska traditioner representerar tvåtalet det demoniska. Thurs är en nedbrytande, kaotisk kraft. Det är ingen ond kraft, utan det är den destruktiva, nedbrytande energin, vilken arbetar parallellt med den skapande. Ibland är Thurskraften nödvändig, för att bryta ner det som är skadligt, för att genom nedbrytande och död förbereda för pånyttfödelse. Thurskraften är den vilda råkraften som krävdes för att världsalltet skulle skapas, men som vore katastrofal om den hämningslöst fick klampa in i vår ordnade värld.

3. Asarnas runa. Ass.

Ass representerar asagudarna och det heliga tretalet. Asagudarna är himmelens och lagens gudar. Det sägs att begreppet Ass står för livsgnistan, och detta skulle kunna tolkas som att dessa gudar, vilka enligt myten kom som nästa generation i skapelsen efter jättarna, tar kraften från jättarna, men ordnar och sublimerar jättarnas vilda råkraft, så att Midgårds fina livsväv kan få bildas utan störningar. Denna tanke kan stödjas på de mytologiska uppgifter vi har om att åtskilliga asagudar har jättar som föräldrar: Tyr har det, och Odin likaså. Asagudarna lägger upp ramarna för vår värld; de står för lag och ordning. De är Midgårds värn mot det kaotiska Utgård. Detta kan räknas som den första Tyrssrunan i runraden.

4. Vagnrunan. Raido.

Vagnrunan är Tors runa och står för resan, kommunikationen, och för den upplysande, tursdräpande blixten. Den står för ordning och för världens fyra hörn och de fyra elementen. Raido är samma ord som fornengelskans *rad*, ritt, vilket senare fick skotsk accent och blev till *raid*, ett ord som vi faktiskt använder med samma betydelse och stavning i svenskan numera. Raido är alltså resa, riktning, rörelse. Enligt uppgifter i den fornisländska litteraturen var det en kulthandling att bringa en vagn med Tors gestalt som passagerare i rullning. Tor kallades också Aki-Þórr, 'Åke-Tor', 'Tor som åker i/kör en vagn'; och detta visar oss att Raido i egenskap av den fjärde runan inte bara står för Tor, beskyddaren för världens fyra hörn, utan samtidigt för de fyra hjulen på Tors vagn. Tor och världens fyra hörn blev i sentiden intimt förknippade med varandra.

5. Eldrunan. Ken.

Eldrunan står för den andliga skapande energin, den livgivande värmen. Den gestaltar någon som håller en fackla i var hand: en uppåtpekande, och en nedåtpekande. På så sätt visar den Eldgudens väktargärning: huselden som sköld mot utgårdskrafterna, och på samma gång asagudarnas livsgnista. I den fornpersiska religionen heter eldguden Zervan, av någon vid något tillfälle kallad 'Fem-guden'. Talet 5 har sedan urtid symboliserat Himmelsguden, och vi har här den andra runan som symboliserar den urgamle himmelsguden Tyr, hos grekerna Zeus (vilken sistnämnde i och för sig dessutom har drag av Tor, med sina åskblixtar). Ken är en verkningsfull skyddsruna. Tyr och Tor har något djupt gemensamt, som finns förborgat och knappt skönjbart långt borta i den grå forntiden. Mycket tyder på att Tor ursprungligen var en aspekt av Tyr.

6. Gåvorunan. Gebo.

Gebo, eller som den också kan kallas, *Gifu* (jfr. eng. *gift*: gåva), är en runa för harmoni och balans. Den visar på de sex riktningarna: världens fyra hörn samt

uppåt och nedåt, och representerar gudarnas gåvor till dig. Men den står också för din gåva till gudarna. Gebo är en gåvoruna, men också en offerruna. När du offerar står du i Midgård, i kryssets centrum, världens centrum, och i Midgård sker mötet mellan världarna. Må balansen råda där, för då är allt *lagom*, då är det jämvikt mellan världarna, och då kan det ömsesidiga givandet av goda gåvor strömma fritt.

7. Glädjerunan. *Wunjo*.

Þ

Namnet Wunjo är samma ord som det anglosaxiska *Wyn*, vilket betyder 'fröjd'. Wunjo är den gudomliga glädjen och välbefinnandet, den heliga kraften och kärleken som kommer ur kosmisk balans och som då genomsyrar universum. Runans talvärde representerar asagudarnas heliga tretal i kombination med världens fyra hörn: båda världarnas goda kraft tillsammans. Här börjar vanernas, fruktbarhetsgudarnas, kraft uppträda. Wunjo är en lyckoruna och en vänskapsruna.

8. Hagelrunan. *Hagal*.

H

Hagelrunan är närmast förknippad med asaguden Heimdall, himmelsguden som vaktar bron Bifrost, så att inte Utgårds alla kaosväsen kommer över. Den dag detta sker, kommer Ragnarök. Den dagen blåser Heimdall i Gjallarhornet.

Men det finns en annan betydelse. Ordet hagel har troligen ursprungligt betytt 'kristallisk sten'. Man trodde förr (*jfr. den romerske författaren Plinius den äldre och gamla indisk-persiska källor*) att kristallerna var förstenad is som fallit ner från himlavalvet. I den senantika Mithrasläran var fixstjärnorna världsalltets åttonde sfär. Hagelrunan är den åttonde runan, om man vill acceptera UPARK-runföljden. I den traditionella runmytologin står runan för det av kristall bestående himlavalvet.

9. Nödrunan. *Nauðiz*.

†

Nauðiz, eller Nauð, Nöd eller Nödvändighet, är de nio världarnas runa. Den kommer som den nionde runan i UPARK-följden. Den är en av de starkaste runorna, och används ofta för att förläna en speciell styrka åt magiska formler. Den står för nöd, nödvändighet, och det är inte konstigt om den lägger sitt magiska inflytande över alla de nio världarna som våra förfäder trodde på. Nauðiz är nödvändigheten, nödvändiga svårigheter, och representerar ödets trådar som griper in i ens liv. På så sätt är runan också förknippad med Nornorna, ödesgudinnorna, och deras väv, som går genom alla de nio världarna. Talet 9 betraktades redan av Sumererna som 'fulländningens tal' och man kan hitta otaliga exempel genom den främreasiatiska och europeiska magins historia på att talet 9 använts när man på ett särskilt energiskt sätt har velat få en önskan att gå i uppfyllelse.

10. Isrunan. *Iss*.

|

Isrunan står för stagnation, frusenhet, vinter och is. Eftersom den står för fruset vatten representerar den stagnation i energier. Av detta skäl är runan en bindande

runa, som har använts för att till exempel försegla en magisk runbesvärjelse, eller binda onda runor eller magiker, så att de inte kan utöva sin skadliga makt.

Runan har sannolikt i den gamla runmagin förknippats med Hel, härskarinnan i dödsriket med samma namn, där de döda finns, bundna i dödens frusna bojar.

I detta livet kan den stå för kyla mellan människor, för känslomässig stelhet och bepansring. Isrunan kan stå för brist på flexibilitet och visa på att man har en oförmåga att släppa saker, låta dem löpa ifrån sig, och att man är oemottaglig för nya intryck. Runan kan tyda på en stagnation i någons eller någots utveckling, men den kan också visa på att denne eller detta kan behöva gå in i en period av vila, tillbakadragenhet från världen, för att kunna möta sig själv. Tids nog kommer snösmältningen, våren kommer, och då smälter isen, och energierna kan strömma igen.

11. Årsväxtrunan. *Jara*.

Denna runas ursprungliga betydelse är förknippad med 'det goda året', årsväxten, äringen. Därför är Jara en framträdande runa för Vanerna, fruktbarhetsgudomligheterna, både de manliga och de kvinnliga, och därmed också för manlig och kvinnlig sexualitet. Runan står för årets kretslopp, giftermålet mellan Freja och Frej. Jara är i huvudsak förknippad med årets skörd och frukter. Den kan innebära att man kommer att få skörda frukterna av sitt arbete, att man når fram till det man strävar efter. Jara visar oss att vi är fyllda med Frejas fruktbarhetskraft. Men den står också för året, i egenskap av ett kretslopp som måste fullbordas innan skörden kan bärgas, och den kan därför visa på att vi kan behöva tålmod och inte försöka skynda på en process som kan behöva en viss tid på sig.

12 eller 13. Idegransrunan. *Eihwaz*.

Idegransrunan är i sentiden guden Ulls runa. Troligen står den från början för världsträdet, om man - förutom bilden av Världsträdet som en ask, en sak som parallellt med det som hävdas strax är fullt acceptabelt - godtar alternativet att Världsträdet, Lärad ('Trädet som råder över lä, som lär, skyddar') - vanligtvis kallat Yggdrasil, vilket är odinskultens namn på trädet - är en idegran. Sejd var förknippat med odinskulten, och samma urkund, Völuspá, som lanserar benämningen Yggdrasil för Världsträdet, hävdar att völvan, sejdkvinnan som är berättaren i dikten, minns nio världar, *nú íviði*. *Ívið* betyder idegran. Nu vet vi genom myten att Ull bor i Ídalar, Idegransdalarna, där han löper på skidor och skjuter med pil och båge. En båge som var riktigt bra gjordes av idegran. Att Ull kan vara förknippad med Lärad kan dessutom motiveras om man jämför den indoeuropeiska nordiska mytologin med den likaledes indoeuropeiska grekiska mytologin. Där heter den högste guden Zeus, vilken här i Norden motsvaras av Tyr. Nåväl, en av Zeus' bröder heter Apollon, en solgud, som är en duktig bågskytt. Om man studerar ortnamn i Sverige och Danmark, ser man att det finns en dominans av orter med namnet Ull i Sverige, medan Tyr-namnen överväger i Danmark. Vissa forskare har antagit att Ull är ett gammalt svenskt namn för den gud som i Danmark oftast kallades Tyr. Dessutom är Ulls attribut en pilbåge.

Världsträdet och himmelens högsta gud har helt naturligt ett djupt samöre. Och av det sagda torde framgå att Ull kan betraktas som en aspekt av den högste himmelsguden.

13 eller 12. Klipprunan. *Pertra*.

Klipprunan är jordens och mineralrikets runa. Den står troligen ursprungligen för huvudguden i den persiskt inspirerade Mithras-kulten hos de romerska legionärerna. Mithras föddes ur klippan (*petra*) eller stenen och det är slående när man läser myten hur många element som är parallella med den kristna myten om Jesu födelse: samma stjärna i skyn bebådar bägges födelse, och tre *magoi*, dvs. präster i den gammalpersiska kulturen, skyndar till. Mithraskulten var stark under senantiken, men kristendomen fick till slut ett försprång framför Mithraskulten också av det skälet att även kvinnor var välkomna i kristendomens hägn. Mithraskulten var en utpräglad krigarkult som endast angick män, och som framförallt fann sina anhängare i de romerska legionärsleden, där det i sentiden fanns många germaner.

Man kan notera att både Eihwaz och Pertra är runor som är placerade i centrum av runraden, och de bör även av detta skäl båda vara tämligen respektingivande runor. Och om de båda företräder en huvudgud, eller aspekter av denne, kan det vara begripligt att det går att låta dessa runor växla plats. Det finns belägg för båda varianterna av FUPARK-runraden: Kylverstenen och Vadstenabrakteaten.

Om man dessutom noterar att Mitraisterna i de romerska härlägren dyrkade ett kultföremål, som på latin kallas *Petra Genetrix*, 'Den födande stenen' skulle man kunna betrakta runans gudomlighet som kvinnlig, hon som framfödde Mithras, och då framträder här, mitt i runraden, en aspekt av det högsta gudomliga gudaparet: himmelsguden Tyr/Ull och sydgermanernas jordgudinna Berchta, också kallad Perta.

14. Tvillingrunan. *Algiz*.

Den fjortonde runan står för ett ljud som vi inte längre har. Det är frågan om ett r-ljud som uttalas med tungspetsen böjd upp mot tandvallen eller gommen, och ljudet användes en gång i slutet av vissa ord. Runan har namnet *eolh-secg* i den anglosaxiska rundikten, och det första ledet i det namnet anses betyda 'älg'. Sigurd Agrell vill hävda att runan har att göra med det som i grekisk och romersk mytologi kallas Dioskurerna, två gudar som är tvillingar, och som - jämsides med varandra - ständigt befinner sig i tävlan. Det har också hävdats att germanerna kallade en viss stjärnbild för "Älgen", och att den skulle vara förknippad med germanernas motsvarighet till dessa gudar. Vilka dessa germanska gudar är, är oklart. men i åtskilliga fornindoeuropeiska kulturer har de dyrkats och benämnts 'soldotterns friare'. Man kan notera att strax efter denna runa, där följer solrunan.

I alla händelser är denna runa en skyddsruna, som flitigt använts till skyddsmagi, ett värn mot svartkonst, på ett sätt som liknar älgens kapacitet att skapa fritt rum runt sig med hjälp av sina stora horn.

När man betänker vilka runor som följer efter denna runa, kan man dra sig till minnes att i den i och för sig starkt kristet influerade, men ändå fornmytologiskt mättade Solsången (*Sólarljóð*) man kan läsa följande:

leit ek sunnan fara,
hann teymdu tveir saman;
føetr hans
stóðu foldu á,
en tóku horn til himins.

sporðe jag fráð søðer fara
honom tyglade tvá tillsammans
fötterna hans
följde fasta jorden,
och hornen nådde till himmelen.

15. Solrunan. Sol.

Solrunan är givetvis solens och sommarens runa, den står för solens livgivande, goda krafter. Den står för alltigenom positiva energier. Men solen har också en genomlysande kraft, som exponerar det mörka och dunkla.

Detta är den femtonde runan. I den persiska avestiska religionen var månadens femtonde dag helgad åt den gode ljusguden Ahura Mazda. I Babylonien var den femtonde månadsdagen helgad åt konungen, och denne uppfattades av perserna som 'solens och månens broder'.

Även i nordisk magi har talet 15 förbundits med solen. Man behöver bara till exempel tänka på Havamal, vers 161 (i den isländska versionen vers 160):

Það kann eg ið fimmtánda,
er gól Þjóðrerir
dvergur fyr Dellings durum:
afl gól hann ásum,
en álfum frama,
hyggju Hroftatý.

Det kan jag för det femtonde,
som dvärgen Tjodröre
kvad framför Dellings dörr;
kraft kvad han åt asar,
åt alver framgång,
klar hug åt Hroptatyr. Collinders översättning

Man kan tillägga att "Dellings dörr" ofta har tolkats som soluppgången.

16. Tyrrunan. Tyr.

Detta är himmelsguden Tyrns egen runa och den är därför den andlige krigarens runa, krigaren som orädd möter faror, som med glädje kastar sig in i utmanande situationer och som vågar möta och besegra sina egna mörka sidor. Runan Tyr står också för den manliga himmelska energin, som är komplementet till Moder Jord. Den står för den högsta lagen och ordningen. Man anropade Tyr som tingets beskyddare.

Runan avbildar en spjutspets, och detta visar oss att spjutet som emblem ursprungligen var Tyrns egendom, men odinskulten måste ha kopierat och förvanskat detta mytologiska sammanhang genom att införa spjutet Gungnir som Odins främsta vapen och som ett av hans emblem.

17. Björkrunan. Bjarka.

Björkrunan, liksom björken, är helgad åt gudinnan Frigg, himmelsgudens hustru och den germanska förlossningskonstens skyddsgudomlighet. Den representerar jordisk, kvinnlig kraft.

Runan har också uppfattats som helgad åt Freja, och står i den bemärkelsen för den kvinnliga vanakraften, den kvinnliga sexualiteten. Detta tycks förvirra

begreppen, men om man tillför det faktum att Freja betyder Fru medan benämningen Frigg representerar något som närmare betyder 'älskling', börjar vi skönja något som skingrar dimmorna. Både Freja och Frigg har som emblem ett praktfullt halssmycke, och båda har kopplingar till livets emotionella och biologiska aspekter. I själva verket talar vi här om samma modergudinna, fast i det ena fallet i asa-aspekten, i det andra fallet i vana-aspekten.

Det kvarstår att runan står för den kvinnliga kraften, både som fruktbarhets- och alstringskraft, och som den kvinnliga principen i kosmos; Himmels gudens gemål. Hos Snorre står det att Frigg är Odins hustru, men om vi som tidigare beaktar forngrekiska paralleller, ser vi där att Hera, som är den grekiska gudinnan som närmast representerar Frigg, varken har Ares eller Hermes som make, vilka båda har drag av Odins karaktär, utan Zeus, motsvarigheten till Tyr.

18. Hästrunan. *Ehwaz*.

M

Hästrunan representerar den magiska hästen som bär någon på resan till de andra världarna, så som Hermod red på Odins häst Sleipner till Hel, när han sökte utverka att Balder skulle få återvända till livet. I detta är denna runa Odins runa par excellence. Odin kallades Wotan hos sydgermanerna, och ordet betyder ungefär 'den rasande' (jfr ty. 'wütend' = rasande).

Hos samerna finns en dödsgud, Rota, som kommer ridande på sin häst för att hämta den döende till dödsriket.

Sigurd Agrell berättar i sin bok *Senantik mysteriereligion och nordisk runmagi* att man vid utgrävningen av den forna staden Pergamon på Turkiets kust bland mycket annat fann en spådomsapparat, som förmodligen kommer från 200-talet e. Kr. Den består av ett trekantigt trolldomsbord av brons. I mitten av denna bordsskiva reser sig en ståndare avsedd som fäste. I anslutning till detta bord fann man en svagt buktad bronsskål, som alldeles tydligt har använts tillsammans med bordet. På bronsskålens uppåtvända konvexa yta har graverats 24 (!) rutor med magiska tecken, och man har högst troligt använt denna spådomsapparat på så sätt, att man har pendlat med en trolldomsring över denna uppåtvälvda yta, och så har man tolkat oraklet genom att utläsa vilka rutor ringen har pendlat över. Dessa rutor, påvisar Sigurd Agrell, har i så gott som samtliga fall en direkt överensstämmelse med runornas symboliska innebörd - i rätt följd! I den *artonde* rutan finner man ett väl bestyrkt Hadestecken, och Hades är den grekiska motsvarigheten till Hel. Det framgår att Odin, ritten på en häst till dödsriket, och Hel är intimt förknippade.

Talet 18 förekommer också på en mängd ställen i de gammalgermanska texterna med anknytning till Odin. I hans *artonde* trollsång i Havamal refereras till hans egen högst privata hemlighet:

163. Það kann eg hið átjándi,
er eg æva kennig
mey né manns konu,
— allt er betra,
er einn um kann;
það fylgir ljóða lokum, —
nema þeirri einni,
er mig armi ver
eða mín systir sé.

165. Det kan jag för det artonde,
som jag aldrig lär bort
åt mö eller mans kvinna,
— bättre är allt, Raden är översatt av Collinder
som endast en vet; Också översatt av Collinder
det följer sångens slut — Också översatt av Collinder
utom åt den enda
som öppnar mig sin famn,
eller åt min syster. Collinders översättning

19. Människorunan. *Madr* eller *Mannaz*.

Detta är människans och mannens runa. Namnet betyder 'man', och runan representerar en balanserad och integrerad människa. Talet 19 representerade under senantiken människan, vilken ansågs som en avbild i smått av kosmos. Enligt urgamla babyloniska föreställningar stod människans kropp i samband med zodiakens 12 stjärnbilder, medan hennes själ behärskades av de 7 planeterna. 12 + 7 blir 19. Runan står för självkänedom och balans.

I den nordiska mytologin finner vi ett indicium på kopplingen mellan Mannaz-runan och talet 19 i en berättelse om Gångerolf, där han kommit vilse i en skog under en jakt. Han möter då ett kvinnligt troll, som ber honom komma med och hjälpa hennes dotter. Dottern har då legat i barnsnöd i *nitton* dagar, och kan endast förlösas genom en *människas* hjälp.

20. Vattenrunan. *Laguz*.

Här är ännu en runa som förknippas med vanerna. Vanerna är djupt förknippade med vattnet, eftersom det ger liv åt allt. Njord är till exempel fiskets och sjöfartens specielle gud, och det sentida vattenväsendet Näckten, som i och för sig inte är någon vanagudomlighet, agerar med starkt sexuella undertoner, vilket direkt hänför till vanerna. Om Näckten är något i fornnordiskt hänseende, är han ett slags alväsens, men vanerna och alverna är stundom i de gamla texterna förväxlingsbara. De har med andra ord i viss mån gemensamma domäner.

Denna runa står för det livgivande vattnet, och i detta representerar den intuitionen, och samtidigt månens energier, den som har så mycket samband med vattnet genom sin påverkan på tidvattnet.

Näst elden har vattnet varit det element som hållits heligast i den fornpersiska religionen.

21. Ingrunan. *Inguz*.

Ingrunan, som står för ng-ljudet, representerar guden Frejs kraft. Ing är ett annat namn på Frej. Han är den mest kända vanagudomligheten tillsammans med sin syster Freja. Frej representerar den manliga sexualiteten, men också sädens kraft i bemärkelsen åkerns gröda.

Den manliga energin betecknas av skapande kreativitet, av riktandet av livsenergin, och för den aktiva, initiativtagande principen i universum.

Ynglingaätten sades härstamma från Frej, och här ser vi kopplingen mellan namnet Ing och namnet Frej.

Nära Ingelstad söder om Växjö i Småland finns en gravhög med ett ornerat gravklot på toppen. Detta fornminne har namnet Inginge hög och klot. Mitt på gravklotets topp, mitt i den cirkelformiga utsmyckningen, finns en figur som är slående lik en Ing-runan.

22 eller 23. Odalrunan. *Opila*.

Odalrunan står för odling och kultur, den står för familjen, hemmet, landet man bebor, släkten och förfäderna. Runan blev i Skandinavien troligen tidigt en runa som inte var särskilt mycket i bruk, och kunskapen om den försvann så småningom hos ordinära människor. Men hade runan varit flitigt i bruk in i vikingatiden, hade den förmodligen hetat *Oðal*, ett ord som betyder 'arvegods, fädernejord'. Hos Anglosaxarna hette den *Eþel*.

I Vadstenabrakteatens version av FUPARK-raden kommer denna runa före D-runan, medan dessa två runor på Kylverstenen kommer i följande ordning: \mathfrak{M} \mathfrak{X} . Den rätta runföljden är omtvistad.

Runan får betecknas som en god runa, då den står för fast egendom, och i detta avseende för rikedom och trygga tillgångar.

23 eller 22. Dagrunan. *Dagaz*.

Dagrunan står för dagen, dagsljus och insikt. Dagsljuset exponerar och transformerar, det väcker och upplyser. Runans positiva kraft har ibland rubricerats som en så radikal förändring från den väg som saker har gått till det bättre, att den har liknats vid en vändning helt om, en 180-graders vändning.

I den avestiska (fornpersiska) kalendern var månadens 23:e dag en av de fyra dagar som helgades åt den store ljusguden Ahura Mazda. De övriga var den 1:a, den 8:e och den 15:e. Sannolikt har månadens 23:e dag på samma sätt hållits helig av de persiskt influerade Mithras-dyrkarna under senantiken, helgad åt Caelus, en sammansmältning av Ahura Mazda och Jupiter, romarnas motsvarighet till Zeus och Tyr. Ordet *caelum* betyder 'himmel' på latin.

I Mindre Asien finns en symbol för dubbelyxan, ett vanligt blixtgudsemlen, som är slående lik Dagaz-runan: \mathfrak{X} .

24. Färunan. *Feoh*.

Denna runa bör som tidigare sagts jämföras med UPARK-radens första runa: *Uruz*.

F-runan representerar alltså fä, den tämjda boskapen, på latin *pecunia*, 'bestånd av boskap', dvs rikedomar. Och det är just rikedomar i egenskapen av lösöre som det är lämpligt att ta fasta på här, i kontrast till *Opila*, som alltså står för fast egendom. Feoh, den sista runan, representerar den vilda uroxens kraft i tämjtt tillstånd, till förfogande för människorna.

Samtidigt står denna runa för fullbordan i det avseendet att den genom sitt talvärde, 24, representerar alla de 24 runorna, hela runraden. Den är summan av den kosmologi som runorna gestaltar, rikedomar och tillgångar som garanteras de människor som lever i den balans med allt omkring sig och inom sig, som är idealet inom Norrön Sed, och vars nutida uttryck lyser fram i det unika svenska ordet *lagom*. Detta ord associeras ibland till grå medelmåttighet, men det gamla norröna begreppet om jämvikt och balans i världsalltet har en helt annan innebörd: *Ars og Friðr*, Välstånd och Fred.

Källförteckning:

- Agrell, Sigurd: Lapptrummor och runmagi; tvenne kapitler ur trolldomsväsendets historia. Gleerups, Lund 1934
- Agrell, Sigurd: Senantik mysteriereligion och nordisk runmagi. En inledning i den nutida runologiens grundproblem. Bonniers, Stockholm 1931
- Bjärke, Bodvar (Pseud. för Mikael Hedlund): Runa; En kortfattad introduktion till runorakel och runmagi. Sollentuna 1988. ISBN 91-970924-2-8
- Blum, Ralph: The Book of Runes: A Handbook for the Use of An Ancient Oracle: The Viking Runes. Oracle Books, St. Martin's Press, New York 1987. ISBN 0-312-00729-9
- Den Poetiska Eddan; Björn Collinders översättning. Forum, Uddevalla 1972. ISBN 91-37-05045-1
- Eddukvæði del I. Ólafur Briem annaðist útgáfuna. Jóhann Briem myndskreytti. Prentsmiðjan Oddi prentaði. Veröld, Reykjavík 1985.
- Manker, Ernst: Nåidkonst. LTs Förlag, Tryckt på Hallandspostens Boktryckeri, Halmstad 1965
- När?Var?Hur?-serien: Anders Bæksted: Nordiska Gudar och hjältar. Översättning av Helen Petersen. Forum, Oslo/Gjøvik 1990. ISBN 91-37-09594-3
- När?Var?Hur?-serien: Med arkeologen Sverige runt. Huvudredaktörer Sverker Janson och Erik B. Lundberg. Kartor Noris Hartmanis. Tredje omarbetade upplagan. Forum, Stockholm 1987. ISBN 91-37-09153-0
- Ohlmarks, Åke: Gudatro i nordisk forntid. Gummessons, Motala 1970.
- Snorres Edda. Översättning: Björn Collinder. Forum. Tryckt i Ungern 1983. ISBN 91-37-08284-1
- Solsången/Sólarljóð. Tolkning Gunnar D Hansson; illustrationer Roj Friberg. Anthropos, Göteborg 1983. ISBN 91 85722 049